

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

İSLÂM'IN ŞERİ HÜKÜMLERİ

KAVRAMADAKİ METODU

Vakıayı Kavramak	3
Kim beni anmaktan yüz çevirirse ona dar bir geçim vardır.”	4
Şer'i Nassları Anlamak	5
Şer'i Hükmün Kaynakları	5
Şer'i Nassı Anlamanın Metodolojisi	6
Maslahat	7
Akli Kıyas	8
Ve'l Hamdû li'llahi Rabbi'l Alemin	11

Hiç şüphesiz her İslâmi cemaat ve partinin dinin ikamesi için yaptıkları iyiliği emretme ve münkerden sakındırma çalışmaları şeriatın gösterdiği şekilde olması gereklidir. Zira daha önce açıkladığımız gibi doğru bilgiye dayanmayan, ihlas ve halis niyetle tahsil edilmiş bir şer'i ilim olmadan ne amel ne de bir itaat ve ibadet söz konusu olamaz.

Öyle ise adı geçen cemaattan istenen şer'i bilgilerin çerçevesi nedir? Söz konusu cemaat, gençlerini hangi kültürle kültürlendirecek ki ümmeti o kültürle techiz edip hazırlasınlar?

İşte bunun içindir ki marufu emredip münkeri nehyetme görevini ifa edecek olan cemaatin gereğince hareket edeceği ve bağlı kalacağı, kendisinden istenen bu şer'i ilmi bilmesi lazımdır. Bu sayede, şer'an kendisinden istenilenden başkasına yöneldiğinde nasihat edilecek, yolunu şaşırdığında ise doğrultulacaktır. Her konuda cemaat şer'i hükümle hareket etme durumundadır. Zira her husus şer'i hükümlerce kayıt altına alınmıştır ki ona ittiba gerekmektedir. Ona muhalif davranmak caiz değildir. Çünkü İslâm'da nasihat bütün toplumu kuşatır.

Bu konuya, bütün şer'i hükümleri tafsili delillerinden elde etmeye, çıkarmaya bizi ulaştıracak sabit bir metodun olduğunu ifade ederek başlamak yerinde olacaktır. Elde edilmeye çalışılan şer'i hükmün daveti yüklenme konusunda olmuş olması veya ibadet, muamelat, ukubat ve hatta yenilecek, giyilecek, ahlâk v.b. konularda olmuş olması arasında bir fark yoktur. Muhakkak surette şer'i delillerden çıkarılmış olması gerekmektedir.

İşte bu metod, İslâm'ın ve onun temel kural haline getirdiği değişmez sabit metottur. Yoksa bu Müslümanların deha ve zekalarıyla ortaya koydukları bir metot değildir. Bu demektir ki İslâm akidesi Müslümanın tek bir hüküm de olsa şeriatın dışında bir kaynaktan alamayacağını yazılı kural halinde vazetmiştir. Müslüman şer'i nassların delalet ettiği çerçeve ile mukayyed kılınmıştır. Bu metodun bu hal üzere muhafaza edilmesi, anlayışların sadece vahiyden hüküm çıkabileceği şeklinde oluşması, akideye olan bakış açısının ancak fıkha ve fıkıh kurallarının doğru kavranmasıyla tanımlanabileceği gerçeğinin göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

İctihatta sabit olan bu metot, bir cemaatin ve partinin kültürleşmesinde birinci dereceyi alması gerekecek kadar önem derecesine sahiptir. Zira ictehad bize tafsili delillerden şer'i hükümleri çıkarma imkanını vermektedir. Gerçek şu ki şer'i nasslardan hüküm çıkarmada izlenen metot sahih ve doğru ise zannı galip ile sahih ve doğru hükümlere ulaştıracaktır. Böylece Allah'ın rızasına kavuşulmuş, ecir elde edilmiş olur. Aksi takdirde şer'i hüküm diye isimlendirilse de şer'i metotla hüküm istinbat edilmedikten sonra herhangi bir görüş olmaktan başka bir değer ifade etmez. Bir hükmü, "şer'i hüküm" olarak adlandırmakla şer'i hüküm sayılmaz. Hükmün elde edildiği metottan dolayı bu ismi almış olması gerekir.

Batı kültüründen ve hüküm istinbat metodundan etkilenen günümüzün müslümanları olan bizler, bugün yukarıda açıklandığı şekliyle şer'i hükmün şer'i metotla elde edilmesine dünden daha çok muhtacı. Zira bu hastalık aynı zamanda ulema diye isimlendirilen bir çok kişinin de içine düştüğü asrın hastalığıdır. Çünkü batının fikir ve metotlarıyla yürüyen ve Rabbani hidayetten ve metottan uzak kalan ulemanın ictehad ve fetvaları İslâm'ın ictehad kurallarına aykırı düşmektedir.

İctihatlarının sonuçları birbirinden farklı olsa da tüm Müslümanların üzerinde birleşecekleri, ictehadta belli başlı bir metodu olan şeriata sığınmaktan başka çıkar yolları yoktur. Biz burada

bu sahih ictihad metodunu icmalî olarak sunacağız. Bu sahih metot selefin takip ettiği metot olduğu gibi kıyamete kadar sonradan gelenlerin de metodu olmalıdır.

Vakıayı Kavramak

Şer'i hükmün istinbatında İslâmî metot şudur:

Önce ortaya çıkan problemin derin bir kavrayış ile kavranması.

Söz konusu problemi çözüme kavuşturacak gerekli şer'i delillere dönerek onların incelenmesi ve doğru bir şekilde anlaşılması.

Ardından incelenen şer'i delillerden ilgili problem hakkında hüküm istinbat edilmesi.

Buna göre içinde bulunduğu vakıayı değiştirmek için çalışan cemaat veya partinin, bu çalışmada kendisi için lazım olan şer'i hükümleri benimsemesi gereklidir.

Vakıayı doğru kavramak gerçek anlamda vakıayı detaylı olarak analiz edip irdelemekle olur.

Diğer taraftan şer'i bir kavrayış; şer'i delillerin çıktığı kaynakları ve tafsili delillerden hüküm çıkarmanın kendisine göre yapıldığı usul kaidelerini sınırlandırmayı gerektirir. Hüküm istinbatı ise, hükümlerin indiğı vakıaları, hükümlerin icra keyfiyetlerini ve illetlerini bilen içtihad yapacak müçtehidin bulunmasını gerektirir.

Öyle ise içinde yaşadığı fasid vakıayı değiştirmek isteyen cemaat veya partinin vakıayı anlamak için şu işlemleri yapması gerekir:

Değiştirmek istediğı vakıayı hem düşüncesinin hem de değişimin konusu yapmalıdır.

İçerisinde yaşadığı vakıayı derinlemesine dikkatlice incelemeli ve çözülmesi gereken sorunu kesin çizgileriyle belirlemelidir. Eğer çözülmesi gereken sorunlar çok ise şu soruyu sorarak problemin analizini yapmalıdır: Bu problem, başka problemlerden mi kaynaklanıyor, yoksa kendisi temel bir problem midir? Bu sorunun cevaplandırılabilmesi, temel sorun ile temel sorunun uzantıları, göstergeleri arasında ayırım yapmayı gerektirir. Bu sorulara alınacak cevaplarla temel hastalık ve temel hastalıktan kaynaklanan hastalıklar belirlendikten sonra yani hastalık doğru bir şekilde teşhis edildikten sonra hastalığın ilacını tesbit etmeye geçilir.

Gerçek şu ki, işin ehli olan doktor esas hastalığı teşhis edip belirledikten sonra arızı ve tali olan hastalıkların onu oyalamasına fırsat vermez. Hastalık midede ise ve bu, hastanın vücuduna zarar veriyorsa, dolayısıyla da hastanın cildinde bir takım karalıklara ve ateşin yükselmesine sebep oluyorsa doktor, esas hastalığı göz ardı edip görünürdeki tali hastalıkları tedavi yoluna giderse yüzeysel bir tedaviye baş vurmuş olur. Bu da adı geçen doktorun işinin erbabı olmadığını gösterecektir. Kaldı ki en başta asıl hastalığın yani midesinin tedavi edilmesi gerekir. Çünkü asıl hastalık tedavi edildi mi onun sonucu olan diğer hastalıklar da ortadan kalkacaktır. Gerçek doktor ayrıca arızı olan diğer hastalıkların tedaviye ihtiyaç duyup duymadığını da bilir. Bazen asıl hastalığın tedavi edilmesiyle arızı olanlar ortadan kaybolur. Bazen de asıl hastalık hasta üzerinde ayrıca tedavi isteyen kalıcı etkiler de bırakabilir. Fakat her şeye rağmen bunlar ikinci derecede önemlidir.

İşte bugün içinde bulunduğumuz vakıanın durumu da tıpkı bunun gibidir. Zira biliyoruz ki bugün karşı karşıya kaldığımız bir esas problemimiz vardır ki bir çok cüzi problemi beraberinde getirmiştir. Problem şudur: Bu gün İslâm ümmetine isabet eden esas problem hayatlarının Allah'ın hakimiyetinden uzak olmasıdır. Bu esas sorun da beraberinde bir çok cüzi problem ihdas etmiştir. Meselâ; fakirlik, cehalet, kötü ahlâk ve bozuk sosyal münasebetler v.b. durumların hepsi batıl yönetimin zulmünden kaynaklanmaktadır. Allahu Teâla bu durumların esas sebebini açıklamak için şöyle buyurdu:

“Kim beni anmaktan yüz çevirirse ona dar bir geçim vardır.”

Bu cüzi problemler temel sorundan kaynaklanmaktadır. Bu temel sorunun köklü ve sürekli çözümü, öncelikle söz konusu durumun değiştirilmesiyle olacaktır. Çalışma, İslâmi hayatı yeniden başlatma noktasında odaklaşmadıkça, hayatta Müslümanın tüm davranışlarının Allah'ın emirleri ve yasakları doğrultusunda yürütülmesine ve Allah'ın indirdikleri ile yönetimin kurulmasına sevk edecek nitelikte, İslâm akidesi siyasi bir akide olarak ele alınmadıkça Allah'ın indirdiklerinin dışındaki kanunların uygulanmasından kaynaklanan hastalıkların hiçbiri kesinlikle sona ermeyecektir.

Demek ki esas problem ne eğitim, ne ahlâk ve ne de ekonomidir. Ayrıca başta gelen konu Müslümanların hak ve hukuklarının müdafaası ve Müslümanların ictimai hayatta iktisadi ve askeri sahalarda önemli mevkilere gelmeleri de değildir. Bilakis başta gelen konu akide ve amel boyutuyla hakimiyet konusudur. Söz konusu ettiğimiz bu hakimiyet yalnız ve yalnız Allah'ın hakimiyetidir. Vakıa açısından Müslümanların İslâm kültürüne olan güvenleri tekrar kazandırılmalıdır. Hayatlarında akidelerinin ürünü olan sistemin ortaya koyduğu çözümlere önem vermeleri için nefislerinde etkisini kaybeden İslâm akidesi tekrar eski haline döndürülmelidir. Bunu cennete olan özlemlerinden ve cehenneme olan korkularından dolayı yapsınlar. Ayrıca bütün Müslümanların şu andaki durumlarını ve hatta bütün insanlığın şu anda içinde yaşadığı bozuk ve fasid hayattan kurtulması gerektiği gibi önem versinler. Bütün bunlar İslâm akidesiyle ve ondan fişkıran nizamlarla gerçekleşecektir.

Bunun içindir ki bunu idrak eden ve kavrayan cemaat asıl hastalığı belirler ve bilir ki gerçekten ne zaman esas hastalık tedavi edilirse arızı ve tali olan diğer hastalıklar da tedavi edilmiş olacaktır. Bütün bunlar vakıanın gerçek manada anlaşılmasının önemini ortaya koymaktadır.

Bu, usulcülerin “menat” diye isimlendirdikleri şeydir. Çözüm isteyen durumun dikkatlice incelenmesi her halükârda şer’i delillerin toplanmasından ve hükmün belirtilmesinden önce gelir.

Diğer taraftan vakıaya vakıf olmak ve onu kavramak onunla ilgili şer’i ahkamı kavramaktan daha zordur. Zira büyük bir dikkat ister. Kaldı ki çözüm isteyen vakıayı yanlış algıladığımızda ve vakıa hatalı bir biçimde zihninizde yer ettiğinde vakıa ile ilgisi olmayan delillere yöneleceğimizden vakıayı doğru bir biçimde çözecek olan şer’i delillere ulaşmamış olacağız. Dolayısıyla gerçekte var olan vakıa yerine zihninizde yanlış olarak canlandırdığımız vakıaya çözüm bulmuş, şer’i delilleri ilgili olmayan yerlerde kullanmış olacağız.

Gerçek şu ki vakıayı gerçek manada anlamak için akıl gereklidir. Ayrıca vakıayı düşünceye kaynak veya ölçü almak caiz değildir. Hatta vakıadan hiç bir şer'i hüküm de çıkmaz. Bilakis asıl olan vakıanın olduğu gibi gerçek manada kavranmasıdır.

Şer'i Nassları Anlamak

Vakıanın olduğu hal üzere akıl ile gerçek manada kavranmasından sonra sıra söz konusu vakıayı şer'i delillerden istinbat edilen şer'i hükümlerle çözüme kavuşturmaya gelir. Vakıaya çözüm aranırken aklın hakem veya ölçü olarak alınması asla caiz değildir. Aksine burada aklın görevi şer'i delillerde mevcut olan şer'i çözüm ve çareyi bulup, kavrayıp çıkarmaktır.

Şeriatı doğru kavramak için şeriatın kaynaklarını ve kendisi ile bozuk olan vakıayı değiştirmek üzere kullanılacak şer'i çözüme götürecektir usul kurallarını bilmek gerekir. Sonuçta insanların kanallanmasını istediğimiz doğru bir bakış açısına ve sahih bir tasavvur ve icthadta yani istidlal metodunda takip edilecek doğru metod öğrenilmiş olur.

Şer'i Hükmün Kaynakları

Ortaya konulan her hükmün bir kaynağı vardır. Bu nedenle dikkatli ve detaylı bir araştırmadan sonra hüküm çıkarmada kullanılacak bir kaynağın benimsenmesi mutlaka gereklidir. İslâmiyetin iki teşri kaynağı ve ölçüsü üzerinde hiç bir ihtilafın meydana gelmediği "Kitap" ve "Sünnet" olduğu herkesin malumudur. Bu iki esasa dayandırılan icma, kıyas, istihsan, sahabe görüşü ve bizden öncekilerin şeriatına gelince; bunların hepsinde ihtilaf husule gelmiştir. Görünen o ki bir cemaat için delil olmaya elverişli olan şey o cemaat tarafından kendisinden şer'i hüküm alınacak bir ölçü durumuna gelmektedir.

Kur'an ve sünnetin yanında kati delillere yani Kur'an'a ve sünnete dayanan kaynakların benimsenmesi gerektiği de bilinen bir husustur. Diğer bir ifade "tabi" durumunda olan söz konusu ölçü ve kaynakların esas şer'i kaynaklar gibi teşrinin kaynağı olduklarına ve birer şer'i delil olduklarına dair Kur'an ve Sünnetten kesin delillerin bulunması muhakkak surette gereklidir. Yani iki esas delil olan Kur'an ve Sünnetin, neyin teşrinin kaynağı olduğunu kesin bir şekilde bize bildirmelidir. Şer'i kaynakları taklit yolu ile almak yeterli değildir. Çünkü bunlar kesinliği gerektiren İslâm'ın bütünlerindendir. Taklit ise insanı kesin olana götürmez.

Teşrinin kaynakları kayıt altına alınıp belirlendi mi söz konusu cemaatin hangi kaynaklardan beslendiğini kavrarız. Ayrıca hangi kaynaklardan hüküm çıkaramayacağını da belirlemiş oluruz. Teşrinin kaynaklarının sınırlandırılıp belirlenmesi gerçekten pek önemlidir. Zira hangi kaynak hatalı olarak teşrinin kaynağı olarak benimsenmişse onunla ilgili bütün hükümlerde hatanın varlığı söz konusudur. Öyle ise cemaat, yapacağı işlerin şer'i hükümlerini ortaya koymadan önce şer'i hükümlerin çıkarılacağı kaynakları belirlemelidir. Haddi zatında herhangi bir cemaatin amellerine esas alacağı şer'i kaynakları tespit etmeden İslâm risaletini yüklenmesi asla caiz değildir.

Bütün kaynakların zanni olmasında bir hayır olduğunu düşünmek doğru değildir. Bilakis bu tutum beraberinde kaynaklarda karışıklığı, kargaşalığı getirir. Bu da vakıa karşısında hileli şer'iyyeye veya akla veya heva ve hevese, şartlara veya maslahata uymaya sevk eder. Sonuçta delil akıl ve maslahatın hizmetine girmiş olur. Kaldı ki bizden bunun tersi istenmektedir.

İşte bunun içindir ki asıl olan adı geçen cemaatin toplumu iyi yönde değiştirmek ve kalkındırmak konusunda görüşlerini ortaya koymadan önce hükümlerin kaynaklarını her türlü dış tesirlerden uzak bir şekilde belirleyip ortaya koymasıdır. Kaynaklarını belirlerken tek ölçü nasslar olmalıdır. Öyle ki nassların kati ifadeleriyle nelerin o hükme kaynak olup olmayacağı ortaya konmalıdır. Diğer taraftan adı geçen cemaatin belirlediği kaynaklar, kendisi için bağlayıcı olur ve ona göre amellerine yön verir. Fakat onun dışındakiler için bağlayıcı değildir. Eğer mümkünse elindeki hüccetlerle başkalarını ikna etmek için tartışabilir. Özellikle bakış açısına göre kati ve kesin dediği konularda delilini ortaya koymalıdır. Aksi takdirde kendisini ve başkasını zor duruma sokmuş olur.

Şer'i Nassı Anlamanın Metodolojisi

Söz konusu cemaat şer'i ahkamı istinbat edecek kaynakları tespit ettikten sonra sıra bu kaynakları nasıl kullanacağını ve bu kaynaklardan nasıl hüküm çıkaracağını ortaya koymaya gelmiştir. Yani kaynaklardan hüküm çıkarmaya götürecek usul ve kaidelerin bilinmesi ve belirlenmesi merhalesine geçilmiş olur. Şüphe yok ki fakih, şer'i bir hükmü çıkarmaya yöneldiğinde üzerine hüküm bina edecek usul kaideleri onun zihninde mevcuttur. Yazılı ve yazılı olmayan bir metodolojiye sahip olmayan bir ilim dalı esasen mevcut değildir.

Diğer taraftan şer'i nassların; âmm veya has olanı, mücmel veya mufassal olanı, mutlak veya mukayyed olanı olduğu gibi emir veya nehiy olanı, nasih ve mensuh olanı, mefhumu muvafık veya mefhumu muhalif olanı da vardır. Ayrıca lafzen manen ve aklen ele alınması gerekeni de vardır. Haberi ahad olanı vardır ki bazı yerlerde kendisine ihtiyaç duyulur, bazı yerlerde ona ihtiyaç duyulmaz. Ve daha buna benzer değişik yapıda nasslar vardır. İşte adı geçen cemaatin bunları ele alış usul ve kaidelerini ve hükmü üzerine bina edeceği metodolojiyi ortaya koyması zaruridir.

Ne var ki bu usul kaidelerinin büyük çoğunluğu ihtilaflıdır. Bilindiği gibi her kaideden de bir çok teferruat ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle cemaat doğru olduğuna kanaat getirdiği kaideleri benimseyerek ihtilaftan kurtulmalı ve bu kurallar gereğince de furuattan olan meseleleri anlamaya çalışmalıdır.

Takip edilecek usul ve kaideler belirlendikten sonra söz konusu cemaat kaynaklardan şer'i hükümleri çıkarma ve anlama kudretine malik olmuş olur. Bundan sonra cemaata düşen belirlediği ictihad metoduna tabi olmaktır. Bu metotla cemaat diğerlerinden ayrı bir özellik kazanmalıdır. Cemaat, bu metodu kullanarak gençlerini kültürlendirmeli ve böylece insanların karşısına çıkmalıdır. İşte İslâm davasını taşıyan herhangi bir cemaatin ilk önce yapması gereken şey budur.

Evet gerçekte müctehidin işi tabibin işine benzer. En başta yapması gereken şey hastanın durumunu kendisinden dinlemektir. Sonra hastanın şikayet ettiği esas hastalığı belirlemelidir ki kendisinden hastalığın arıza ve tesirlerini gidersin. Ardından sıra tahsil süresince öğrendiği bilgileri hatırlamaya gelmiştir. Bazen duyduğu ilaçların vasıflarını, özelliklerini tespit etmek için kitaplara müracaat eder. Nihayet ilacı bulup çıkarır ve uygular.

Tıpkı bunun gibi toplumu iyi yönde değiştirmeyi ve kalkındırmayı isteyen ve bunu yapmaya kalkışan cemaat eğer İslâm cemaatı ise, adı geçen değişimi İslâmi bir değişim olarak gerçekleştirmek durumadadır. Öyle ise değişimin şer'i delillere bina edilmesi gerekmektedir.

Değişimin şahsi görüşlere, arzulara, akla dayalı maslahatlara, şartlara veya vakıaya göre şekillendirilmesi doğru değildir. Bilakis şeriat cemaatı amellerinde şer'i hükmü esas almaya mecbur eder. İslâm sevgisi ve gayreti Müslümanların menfaatlarına uygun olan hükme yönelmeyi gerektirmez. Gerçek şu ki Müslümanların maslahatlarının ne olduğunu ancak şeriat belirleyecektir. Zira şeriat Müslümanların maslahatı için gelmiştir. İşte bu noktada İslâmi bir bakış açısının maslahat ile ilgili ayrıntılarını ortaya koymak gerekmektedir. Şeriata göre maslahat ne zaman muteber olur?

Maslahat

Maslahat, bir menfaati elde etmek veya bir zararı gidermek demektir. Bunu da ya akıl ya da şeriat kararlaştırır. Eğer aklın kararına bırakılırsa hakiki maslahatın ne olduğunu insanlar asla bulamazlar. Çünkü akıl sınırlıdır. O insanın künhünü kuşatacak nitelikte ve güçte değildir. Akıl insan için neyin maslahat olduğunu kararlaştıramaz. Çünkü o söz konusu olan şeyin maslahat mı yoksa mefsedet mi olduğunu bilemez. İnsanın gerçek mahiyetini ancak onu yaratan bilir. O da Allah sübhanehu Teâla'dır. Ne var ki insan falan şeyin onun maslahatına veya zararına olduğunu zanneder.

Fakat bu bir zandır ve kesinlik ifade etmez. Bunun içindir ki maslahatını zanna bina eden helak olur. Öyle ki bazen bir şeyin insan için bir zarar olduğunu zanneder daha sonra onun bir maslahat olduğu ortaya çıkar ve elde edeceği hayrı da kaçırmış olur. Bazen de bir şeyin kendisi için maslahat olduğunu zanneder sonra zarar olduğu ortaya çıkar. Bu durumda da kendisi zarara düşmüş olur. Çoğu defa aklın bugün mefsedet dediği şeyin, yarın maslahat olduğu sabit olur. Veya bugün falan şeye maslahat der yarın onun bir zarar olduğu sabit olur. Bir hükmün bu kadar değişken olan bir esasa bina edilmesi caiz değildir. Bu özellik, insanların yararına olduğu zann edilen beşer tarafından vaz edilen nizamların en belirgin vasfıdır. Kanunların sık sık değiştiğini görmemiz bundandır.

Kanunlar sürekli olarak ortaya çıkan gerekliliklere ve problemlere bağlı olarak değişikliğe uğrar. Görünen o ki bugüne kadar eşya ve fiiller hakkında sahih nihai bir hükme varılmamıştır. Onlara göre değişmeyen ve gelişmeyen nizam hareketsiz ve donuktur. Bu konuda bazı Müslümanların da küfür fikirlerinden etkilenmiş olduklarını görmekteyiz. Güya bununla dinlerini ve kendilerini müdafaa ediyorlar! İslâmiyeti tabiatına uygun ve sahih bir anlayışla kavramaktan uzaklaştıklarından dolayı düşmanlarıyla fikrî olarak aynı kaynaktan besleniyorlar.

Şüphe yok ki, insanın içgüdülerinden ve organik ihtiyaçlarından kaynaklanan tüm işlerini dikkate alan, her türden problemini çözen, sahih ve doğru bir şekilde doyuma kavuşturacak yolu gösteren sadece Allah'tır. Arzu edilen odur ki çözüm isteyen problemin vakıaya uygun ve doğru bir şekilde çözülmesidir. İnsan vakıası fitraten değişmediğine göre onun sorunları da değişmeyecektir. Erkeğin, erkek olmasının doğal bir gereği olarak, kadına yönelik sabit ihtiyaçları vardır. Bu açıdan erkek ile kadın arasında bir fark yoktur. Madem ki kadın ve erkek değişmeyen birer vakıadır, öyle ise oradaki ilgi ve alakalar da esasen değişmeyecektir. Doğru olan budur. Kadın ve erkeğin doğası değişmediği ve değişmeyeceği halde, kadın-erkek ilişkilerini düzenleyen bir nizam ortaya koyup ardından bir kısım gelişmeleri bahane ederek konulan nizamı değiştirmenin hiçbir şekilde anlamı yoktur.

Meselâ; içkinin doğası değişmediği sürece içkinin hükmünün zaman içinde değişmesini haklı gösterecek ne olabilir? Yine kumar bir vakıa olarak değişmemiştir ve değişmeyecektir. Onun hükmünün değişmesi gerektiğini kim nasıl savunabilir ki? Bütün konular böyledir.

Bunun içindir ki gelişme, tekamül ve zamana uyma gibi vasıflar beşer tarafından vazedilmiş, konulmuş ve bir türlü doğru olan, hak olana ulaşamamış nizamların vasıflarıdır. Bu süre gelen değişim, insanların kendi kabiliyetleriyle sahih olan nizamı asla bulamayacaklarının bir delilidir. Bu acziyetlerini tekamül ve gelişim diye güya güzel sözcüklerle sunmaktadırlar. Bir de şöyle diyebilmektedirler: “*Zaman ve mekanın değişmesiyle hükümlerin değişeceği inkâr edilemez.*” Bu söz beşeri nizamlar için sarf edilmiştir. İlâhi nizam açısından bu asla doğru değildir. İnkâr ve reddedilmeye müstehaktır.

Bu açıdan bakıldığında bir mesele hakkında Allah'ın hükmü bir olur, bir kaç tane olmaz. Eğer vakıa değişirse tabiatıyla buna bağlı olarak hüküm de değişecektir. Örneğin üzüm yemek mübahdır. Ancak ne zaman üzümün doğası içki olarak değişirse hükmü de mübah iken haram olarak değişir. Ardından başka vakıaya dönüşürse hükmü de değişecektir. Bütün bunlar zaman ve mekana bağlı değildir. Bilakis bir yerde haram olan bir şey başka bir yerde helâl olacak değildir. Veya belli bir yerde helâl olan şey diğer bir yerde haram olacak değildir. Gerçek şu ki zaman ve mekanın şer'i hüküm üzerinde bir tesiri, bir etkinliği yoktur.

Diğer taraftan İslâm şeriatı mazideki bütün vakıaların ve sürüp gelen bütün problemlerin hükümlerini kuşatmıştır. Daha henüz meydana gelmemiş ve bir problem olarak ortaya çıkmamış ve vukuu bulmamış hiç bir hadise yoktur ki İslâm ahkâmının kapsamına girmiş olmasın. Zira İslâm şeriatı insanın bütün fiillerini kamil manada kuşatmıştır. Allah (C.C.) şöyle buyurdu:

“Her şeye bir açıklama olsun diye sana kitabı indirdik.” Bu bakımdan ya Kur'an'dan ve Sünnet'ten bir delille veya şeriatı vazedenin vazettiği hükümlerine bina ederek -ki bu da nassların delalet ettiği bir illeti göstermeyi ihtiyaç gösterir, yoksa aklen gösterilen bir illet geçerli olmaz- hüküm ortaya konur. İşte burada biraz durup akli kıyasla şer'i kıyasın ne olduğunu açıklamamız gerekmektedir.

Akli Kıyas

Akıl birbirine denk ve benzer şeyler ve durumlar hakkında hüküm verirken eşit davranır. Bunun için birbirine benzer yönleri olan iki şey arasında bir kıyas oluşturur. Ayrıca birbirine aykırı, muhtelif olan şeyler ve durumlar hakkında da muhtelif hükümler verir. Onların arasını ayırır. Halbuki bu şer'i kıyasın aksine bir durumdur.

Çünkü şeriat çoğunlukla birbirine denk olan şeylerin arasını ayırır, muhtelif ve aykırı şeylerin arasını da birleştirir. Meselâ; birbirinden farkı olmayan aynı olan zamanların arasını ayırarak kadir gecesinin diğer gecelerden üstün olduğunu açıklar. Bunun gibi birbiri gibi olan mekanların da arasını ayırarak Mekke'nin Medine'den ve Medine'nin de diğer şehirlerden üstün olduğunu açıklar. Namazları kısaltmada dört rekatlı olanlarla üç rekatlı olanları birbirinde ayırır. Dört rekatlı namazların kısaltılmasına izin verirken üç rekatlı ve iki rekatlı namazların kısaltılmasına izin vermez. İşte bütün bunlar gösteriyor ki, aklın bunları şeriat gibi değerlendirmesine imkan yoktur. Öyle ki şeriat temiz olan meninin akıtılmasında gusül yapmayı farz kılarken, aynı yerden çıkan ve aynı zamanda necis olan sidik ve mezi için aynı hükmü vermez. Boşanan kadının üç kuru' (temizlik müddeti) beklemesini farz kılarken, kocası ölmüş bir kadının yeniden evlenmesi

için dört ay on gün beklemesine hükmeder. Kaldı ki her iki kadının rahimlerinin durumları aynıdır. Ayrıca şeriat su ve toprağın biri temizleyici diğeri kirletici olmasına rağmen ikisini de temizlik için aynı kabul edip abdest ve boy abdesti için suyun bulunmadığı durumlarda toprakla teyemmüm yapmayı hükme bağlar. Aralarında fark olmasına rağmen evli kadın-erkek zaniye de, kasten adam öldüren de ve mürtet olana da ölüm cezasını uygular.

Bunun içindir ki şeriat öyle hükümler verir ki aklın onları bulmasına imkan yoktur. Altın verip bilahare daha fazla altın almayı ve nesie faizini haram kılar. Kadınlara değil de erkeklere altın takmayı ve ipekli elbise giymeyi haram kılar. Alış-verişi helâl kılar fakat ribayı haram kılar. Kafirın vasiyet konusundaki şahadetini caiz görürken vasiyetinden vaz geçme konusunda bir Müslüman şahidin bulunmasını şart koşar.

Burada efendimiz Ali (r.a.)'ın şu sözünü zikretmek yerinde olacaktır: *“Eğer din kişisel görüşten alınabilseydi, mestin altını meshetmek üstünü meshetmekten daha uygun olacaktı.”*

Bütün bunlar İslâmi hayatı yeniden başlatmak için çalışan cemaat veya partiler için başta gelen esaslardır. Adı geçen cemaat kültürlendirme ameliyesinde bulunurken vakıanın hakikatine nasıl vakıf olacağını belirtmesi gerekir. Ardından şer'i kaynaklarını ve usul kaidelerini belirleyerek gençlerini bunlarla yetiştirmelidir. Zira cemaatın akletmesi ve çalışması bu şer'i kaynaklar ve usul kaideleri ile olacaktır. Bütün bunlar cemaatın yapacağı kültürlendirme çalışmasının mühim bir kısmını teşkil etmektedir. İşte böylece verilen kültürün ve takip edilen metodun ve oluşturulan fikirlerin açık ve net vahiy ifadelerinden alınması gereklidir. Ayrıca saf ve temiz, açık, net vahiy ifadelerine dayanmayan bütün fikirlerden de uzak durulmalıdır. Meselâ; *“Zaman ve mekanın değişmesiyle hükümlerin değişeceği inkâr edilemez”* veya *“Zaruretlar mahzurlu şeyleri mübah kılar”* veya *“Maslahat neredeyse Allah'ın şeriatı oradadır.”* v.b. kaidelerin peşine düşmek doğru değildir.

Bütün bunlar gösteriyor ki cemaatın kendine bir metodoloji edinmesi gereklidir ki şeriatı anlamada onun bakış açısına yön versin, şeriatı anlamasına hükümler versin. Bu cemaatın yapacağı işlerle ilgili şer'i ahkamı ortaya koymadan önce yapması gereken bir zarurettir. Bu ışık sayesinde ancak yoluna devam edebilir. Ancak böylece Allah'ın rızasını kazanabilir.

Bazen olur ki bir meselede birden fazla ictehad ortaya çıkar. Söz konusu cemaata düşen ihtilaflı meselelerde delilin kuvvetine bakarak şer'i bir hükmü benimsemektir. Böylece bundan sonra takip ettiği usulü ve furuu anlasın. Ta ki gençlerini bu esas üzerine yetiştirtsin. Bu gençler ellerindeki delillerle hayat sahasına inerek insanları buna davet etsinler. Kendileri ikna oldukları gibi kesin hüccetlerle başkalarını da ikna etsinler. Böylece takip ettiği metod sayesinde çalışarak gayesini tahakkuk ettirsinler. Böyle olmadığı takdirde fikren gerileyip çalışma metodundan sapacaktır. Kendi usul kurallarını çiğneyecektir.

Dikkat edilirse şer'i hükmün kaynaklarını ve usul kaidelerini tespit etme konusu bozuk vakıayı değiştirmek için kullanılacak şer'i hükümlerin tespit edilmesi konusundan önce gelmektedir. Cemaat bozuk vakıayı değiştirmek ve ümmeti kalkındırmak üzere yola çıktığında bir çok zorluk meşekkat ve korkunç şeyle karşı karşıya kalacağı muhakkaktır. Kaynaklarını usul ve kaidelerini sağlam bir şekilde belirleyip kayıt altına almayan cemaatların bazı güçlükler karşısında metodlarını ve kanaatlarını çarçabuk değiştirdiklerine şahit olmaktayız. İslâm davetinin önünde duran en önemli engel ve problem bozuk sistemin kendisi olduğu halde -

kendilerinin de itiraf ettikleri gibi- İslâm'ın şûra olduğunu ve bu yönüyle de demokrasi ile benzeştiği bahanesiyle demokratik oyunlara sığınmaktadırlar.

Bazen de “*bizden önceki şeriatları bizim için de şeriattır*” sözünü bahane ederek geçmiş dinlerdeki birkısım uygulamalara sığındılar. İslâm şeriatının metoduyla toplumu değiştirmenin çok zor olduğu gerekçesiyle böylesi farklı yollara sığındılar. Bazen ise toplumu değiştireceği zannıyla cemiyet ve dernek çalışmaları üslubunu kullanarak metod adına üslupların içerisinde boğulup gittiler. Bazen de, toplumu değiştirmede şer'i hükmün gereği olmamasına rağmen içerisinde bulunan şartların gerektirdiğini söyleyerek silahlı mücadele yapmanın gereğine inandılar.

Kaynakları ve usul kaidelerini belirlemek, şer'i ictihad metoduna tabi olmak, cemaat için sadece Allah (C.C.)'ın emirleriyle ve iradesiyle kayıtlı olmak, vakıya boyun eğmemek şartlara mahkum olmamak ve maslahata tabi olmamak demektir.

Böylece cemaat şer'i düşünme metodunu belirledikten sonra çalışma metodunu da belirleyebilecektir. Aksi takdirde önünde bir çok yollar oluşacak ve hangisine tabi olacağını da bilemeyecektir. Böyle uçsuz bucaksız bir vadide önünde bir çok yol bulunan ve hangisine gireceğini bilemeyenleri Allah kayırmaz.

Parti veya cemaat kültür kaynaklarını ve kurallarını belirledikten sonra, belirlediği kaynakların ve usul kaidelerinin ışığı altında insanlara taşıyacağı kültürü belirlemeye geçmelidir.

Kaynaklar ve kaynaklardan hüküm çıkarma usul ve kaidelerinin belirlenmesi, şeriatın net ve doğru anlaşılmasını bir karışıklığa meydan verilmemesini, vahyin arı ve duru olan ifadeleri üzerine kurulu olmayan her şeyden uzaklaşmayı sağlar. Heva ve hevesin şeriatı anlama üzerindeki tesirini bertaraf eder. Aklın hüküm koyma yönündeki çabasını kırar. Kültürün kaynaklarını ve elde edilmesinde kullanılacak usul kurallarını incelemeyen, belirlemeden cemaat kültürü üzerinde araştırma ve inceleme yapmak mümkün değildir.

Buraya kadar anlatılanlar gösteriyor ki adı geçen cemaatin ta ezelden ümmetin yaşadığı vakıayı ve bu vakıanın üzerine kaim olduğu fikirlerin, şiarların ve nizamların nelerden ibaret olduklarını gerçek manada araştırıp etüt etmeli ki insanların nasıl ve neden onları benimsediklerini ve onlara nasıl kapıldıkları ortaya çıksın. Zira İslâm ümmeti kâfirlerin dertlerine çare diye sundukları küfür fikirlerinin baskınına uğramıştır. Bu ümmet siyasi olarak sömürgeci kâfirlerin menfaatlarının bekçileri tarafından yönetilmektedir.

Öyle ki ümmetin kazançları ve servetleri bu yerli işbirlikçileri tarafından sömürgecilere peşkeş çekildi. Ayrıca onların maslahatlarını tehdit edecek her türlü çalışmaya engel oldular. Devamlı surette bir baskı ve tehdit oluşturdular. Zira kâfir sömürgeci batı, ümmetin kendi bekası için örgütlü siyasi bir cemaat veya hizip çalışması yapmasının menfaatleri açısından sakıncalarını ve tehlikelerini iyi biliyorlardı. Bunun için ümmet içinde siyasi örgütlenmiş cemaat veya hizbi çalışma yapmayı kötü ve günah olduğunu savunan fikirleri çokça yaydılar. Buna mukabil ümmetin cüzi bir takım işlerinin görülmesi için cemaatlaşmayı telkin edip desteklediler. Kaldı ki bu tür cemaatlar bir takım ayrıntılarla, fakirlik ve bozuk ahlakı ıslah etme gibi işlerle uğraşmaktan öteye gidemezlerdi. İşte böylece neticede Müslümanların dinlerine olan güvenlerini sarstılar. Dinlerinin insanların sorunlarına çözüm üretebilecek tek doğru akide olduğuna dair inançları yara aldı. Müslümanların akideleri hayattan ayrı kalınca ve akidenin

hayattan uzaklaşarak soyut kalması bir gereklilikmiş gibi anlaşılınca ümmetin içinde bulunduğu bozuk vakıayı düzeltmesi beklenemezdi.

Evet ümmetin durumu bu kadar vahimdir. Bunun için söz konusu cemaat ve hizbin içinde bulunduğu problemleri ve karşı karşıya kaldığı fikirleri derin ve dikkatlice irdelemesi ve analiz etmesi gerekmektedir ki bu sayede üzerine ayak bastığı zemini iyi teşhis etsin ve tanıсын. Üzerinde yaşadığı zeminin tabiatı nedir? Tanıyacak ki nasıl yürüyeceğini bilsin. En zorlu engelleri aşmak için ihtiyaç duyduğu alet ve edevatı tespit edebilsin. Gerçek şu ki bütün bunlar öncelikle vakıanın iyi tahkik edilip kavranılmasını gerektirir. İşte bu, cemaatin kültürlendirme ameliyesinde önemli bir bölümü teşkil etmektedir. Çünkü önce onu kendi hesabına tahlil edecek, ardından gençlerine, hatta bütün insanlara açıklayacak ki kimse vakıanın içyüzünden gafil kalmasın. Bu sayede ümmet vakıayı idrak etsin, onu değiştirecek sahîh çözümü arasın ve bulsun.

Ümmetin yaşadığı vakıanın fikrî, siyasi ve sosyal yapısı iyice irdelenip analiz edilerek ortaya konduktan sonra cemaat, fikirlerin, görüşlerin ve şer'i hükümlerin üzerine bina edilecek şer'i kaynakları ve esasları belirlemeye başlar. Böylece insanlara ve gençlerine benimsediği fikirlere, görüşlere ve şer'i hükümlere ulaştıracak metodu açıklayabilir. Çünkü ancak bu şekilde gençler iyi bir şekilde ikna olup İslâmi bir şahsiyet ve siyasi kavrayışla onu merkezi bir şekilde hazmederler ve neticede bütün ümmet bu fikirleri ve çözüm yollarını benimser ve sahip çıkar.

Ve'l Hamdû li'llahi Rabbi'l Alemin...



—DERLEME— Ebu Abdumumin Tekin. bin Muharrem.el-Kayseri
—E- M A İ L— tekin_mihci@hotmail.com